

STÁTNÍ SPRÁVA V OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY

V zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, jsou v § 75 uvedeny orgány ochrany přírody, kterými jsou **obecní úřady, pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK), správy národních parků, Česká inspekce životního prostředí, Ministerstvo životního prostředí, újezdní úřady a Ministerstvo obrany.**

Obecní úřady

S výjimkou území národních parků, národních přírodních rezervací, národních přírodních památek, přírodních rezervací, přírodních památek a ochranných pásem těchto zvláště chráněných území povolují kácení dřevin, ukládají náhradní výsadbu a vedou přehled pozemků vhodných k náhradní výsadbě.

S výjimkou území národních parků a jejich ochranných pásem vedou přehled o veřejně přístupných účelových komunikacích, stezkách a pěšinách ve svém správním obvodu.

Pověřené obecní úřady

S výjimkou území národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací, přírodních rezervací, národních přírodních památek, přírodních památek a jejich ochranných pásem vydávají závazná stanoviska k zásahům do registrovaných krajinných prvků, pokud se zároveň nejedná o území evropsky významné lokality, a registrují významné krajinné prvky, vydávají souhlas ke zřízení nebo rušení veřejně přístupných účelových komunikací, stezek a pěšin mimo zastavěné území obcí.

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností

Ve svém správním obvodu, nejde-li o zvláště chráněná území nebo jejich ochranná pásma, mimo jiné vydávají závazná stanoviska k zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení významného krajinného prvku nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce, pokud se nejedná o registrovaný významný krajinný prvek a pokud se zároveň nejedná o území evropsky významné lokality, rozhodují o

zajištění či použití prostředků k zabránění nadměrnému úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů nebo ničení jejich biotopů, pokud se nejedná o zvláště chráněné druhy, vydávají povolení k rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů a k rozšiřování kříženců do krajiny, rozhodují o stanovení odchylného postupu při ochraně ptáků, vydávají souhlasy k umístění a povolování staveb a k jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, mohou vyzvat k prokázání zákonného původu zvláště chráněných rostlin, zvláště chráněných živočichů, ptáků nebo rostlin či živočichů chráněných podle mezinárodních úmluv a vyzvat k prokázání totožnosti, v případě chráněných ptáků vydávají osvědčení o tom, že se jedná o živočicha odchovaného v lidské péči, vedou evidenci vydaných osvědčení, ověřují původ a vydávají rozhodnutí, kterým se stanoví výše nákladů v případě potvrzení nezákonného původu živočicha odchovaného v lidské péči, vykonávají státní dozor v ochraně přírody a krajiny, dále vymezují a hodnotí místní systém ekologické stability mimo území národních parků, chráněných krajinných oblastí a ochranných pásem národních parků a ve svém správním obvodu, nejde-li o zvláště chráněná území nebo jejich ochranná pásma anebo o vojenské újezdy, vykonávají státní správu v ochraně přírody a krajiny, není-li příslušný jiný orgán ochrany přírody.

Kraje a krajské úřady

Kraje zpracovávají ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí prognózy, koncepce a strategie ochrany přírody ve své územní působnosti, nejde-li o národní park nebo chráněnou krajinnou oblast, národní přírodní rezervaci, národní přírodní památku a ochranná pásma těchto zvláště chráněných území anebo o vojenské újezdy. Mohou vydávat pro svůj správní obvod, nejde-li o národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky a ochranná pásma těchto zvláště chráněných území anebo o vojenské újezdy, nařízení o zřízení či zrušení přírodních parků a o omezení využití jejich území, nařízení o zřízení přírodních rezervací, přírodních památek nebo jejich ochranných pásem a zajišťují péči o tato území, dále mohou ve svém správním obvodu vydat nařízení o zrušení přírodních rezervací, přírodních památek nebo ochranných pásem těchto zvláště chráněných území.

Krajské úřady na území přírodních rezervací, přírodních památek a ochranných pásem těchto zvláště chráněných území vykonávají státní správu v ochraně přírody a krajiny v rozsahu působnosti obecních úřadů, pověřených obecních úřadů, a obecních

úřadů obcí s rozšířenou působností, není-li podle tohoto zákona příslušné Ministerstvo životního prostředí. Dále ve svém správním obvodu, nejde-li o národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky a ochranná pásma těchto zvláště chráněných území anebo o vojenské újezdy mimo jiné přijímají oznámení o vypuštění vyléčených zvláště chráněných živočichů ze záchranné stanice, mohou požadovat prokázání zákonného původu zvláště chráněných rostlin, zvláště chráněných živočichů, ptáků nebo rostlin či živočichů chráněných podle mezinárodních úmluv a mohou požadovat prokázání totožnosti, ustanovují stráž přírody ve svém územním obvodu a vykonávají státní dozor v ochraně přírody a krajiny. Ukládají rozhodnutím zajištění či použití prostředků k zabránění nadměrnému úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů nebo ničení jejich biotopů, pokud se jedná o zvláště chráněné druhy, vydávají předchozí stanoviska k nezbytným zásahům do přirozeného vývoje ohrožených druhů živočichů (kdy je zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů prokazatelně nezbytný v důsledku běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku nebo z důvodů hygienických, ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti anebo leteckého provozu. V těchto případech je ke způsobu a době zásahu nutné předchozí stanovisko orgánu ochrany přírody, pokud nejde o naléhavý zásah z hlediska veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti nebo bezpečnosti leteckého provozu. V tomto stanovisku orgán ochrany přírody může uložit náhradní ochranné opatření, například záchranný přenos živočichů), vydávají souhlasy k vypouštění zvláště chráněných živočichů odchovaných v lidské péči do přírody a k vysévání či vysazování uměle vypěstovaných zvláště chráněných rostlin do přírody, s výjimkou chráněných ptáků vydávají osvědčení o tom, že se jedná o živočicha odchovaného v lidské péči, vedou evidenci vydaných osvědčení, ověřují původ a vydávají rozhodnutí, kterým se stanoví výše nákladů v případě potvrzení nezákonného původu živočicha odchovaného v lidské péči, odebírají nedovoleně držené jedince zvláště chráněných rostlin, nebo zvláště chráněných živočichů, ptáků, nebo rostlin či živočichů chráněných podle mezinárodních úmluv.

Agentura ochrany přírody a krajiny

Agentura na území chráněných krajinných oblastí, nejde-li o vojenské újezdy, vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny v rozsahu působnosti pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů, není-li

podle tohoto zákona příslušné Ministerstvo životního prostředí. Agentura dále na území národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a ochranných pásem těchto zvláště chráněných území, nejde-li o vojenské újezdy nebo o území národních parků a jejich ochranných pásem, vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny v rozsahu působnosti obecních úřadů, pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů, není-li podle tohoto zákona příslušné Ministerstvo životního prostředí.

Správy národních parků

Správy národních parků na území národních parků a jejich ochranných pásem vykonávají státní správu v ochraně přírody a krajiny v rozsahu působnosti obecních úřadů, pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů a Agentury, není-li podle tohoto zákona příslušné Ministerstvo životního prostředí. Správa Národního parku Šumava vykonává státní správu též na území Chráněné krajinné oblasti Šumava, nejde-li o vojenský újezd Boletice a není-li podle tohoto zákona příslušné Ministerstvo životního prostředí. Správy národních parků, jejich sídla a jejich správní obvody tvořené národními parky a jejich ochrannými pásmy jsou uvedeny v příloze tohoto zákona.

Agentura a správy NP

Agentura a správy národních parků dále v obvodu své území působnosti mimo jiné vydávají opatření obecné povahy k vyhrazení míst k táboření a rozdělávání ohňů a návštěvní řády, vydávají souhlasy k vyhrazení míst pro pořádání a organizování hromadných sportovních, turistických a jiných veřejných akcí na území národních parků, vydávají souhlasy k vyhrazení míst pro provozování horolezectví, létání na padácích a závěsných kluzácích a jízdu na kole na území národních parků, vydávají souhlasy k vyznačení cest na území národních parků a národních přírodních rezervací, omezují nebo vylučují výkon práva myslivosti a práva rybářství v národních parcích, připravují ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí plány péče o národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky a jejich ochranná pásma.

Zvláštní odborná způsobilost

Správní činnosti v ochraně přírody a krajiny, pokud je vykonává Agentura nebo správa národního parku, musí být zajišťovány prostřednictvím zaměstnanců, kteří prokázali zvláštní odbornou způsobilost. Správní činnosti může výjimečně vykonávat i zaměstnanec, který nemá zvláštní odbornou způsobilost, nejdéle však po dobu 18 měsíců od vzniku pracovního poměru k Agentuře nebo správě národního parku nebo ode dne, kdy začal vykonávat činnost, pro jejíž výkon je prokázání zvláštní odborné způsobilosti předpokladem, nebo na jehož žádost nebo na žádost Agentury nebo správy národního parku vydá Ministerstvo životního prostředí doklad o vzdělání nebo jeho části získaného zaměstnancem v jiném studijním programu nebo v jiném oboru, popřípadě kurzu, pokud žadatel prokáže, že obsah a rozsah vzdělání, o jehož uznání žádá, jsou rovnocenné obsahu a rozsahu zkoušky zvláštní odborné způsobilosti.

Zvláštní odborná způsobilost se ověřuje zkouškou a prokazuje se dokladem o vykonání zkoušky. Zaměstnanec je povinen prokázat zvláštní odbornou způsobilost k výkonu správních činností do 18 měsíců od vzniku pracovního poměru k Agentuře nebo správě národního parku nebo ode dne, kdy začal vykonávat činnost, pro jejíž výkon je prokázání zvláštní odborné způsobilosti předpokladem.

Působnost orgánů ochrany přírody na území vojenských újezdů

Na území vojenských újezdů vykonávají státní správu v ochraně přírody a krajiny újezdní úřady v rozsahu působnosti obecních úřadů, pověřených obecních úřadů, obcí s rozšířenou působností, orgánů krajů, Agentury a správ národních parků, není-li k ní příslušné Ministerstvo obrany.

Ministerstvo obrany na území vojenských újezdů, zpracovává ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí prognózy, koncepce a strategie ochrany přírody apod.

Ministerstvo životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí je ústředním orgánem státní správy ochrany přírody v ČR. Zpracovává ve spolupráci s kraji prognózy a koncepce strategie ochrany přírody v ČR, koordinuje státní vědeckovýzkumnou činnost v oboru ochrany přírody a krajiny, spolupracuje s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR v zajišťování ekologické výchovy a vzdělávání, zabezpečuje mezinárodní spolupráci ČR v oboru

ochrany přírody a krajiny, podává Komisi zprávy a informace požadované právními předpisy EU v oblasti ochrany volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a jejich stanovišť, vykonává vrchní státní dozor v ochraně přírody a krajiny, řídí činnost České inspekce životního prostředí, Agentury a správ národních parků a plní jiné úkoly stanovené tímto zákonem, vydává povolení k vývozu a dovozu ohrožených rostlin a živočichů chráněných mezinárodními úmluvami, rozhoduje o povolení k provozování záchranné stanice a jeho změně nebo zrušení, vede přehled záchranných stanic a zveřejňuje jej způsobem umožňujícím dálkový přístup oznamuje lokality, které nebyly zařazeny do evropského seznamu podle § 45a odst. 4 a vyhláší sporné lokality apod. Ministerstvo životního prostředí dále vydává vyhlášky, kterými se stanoví seznam typů evropských stanovišť, prioritních typů evropských stanovišť, evropsky významných druhů a prioritních evropsky významných druhů, vyskytujících se na území České republiky apod.

Česká inspekce životního prostředí

Kontroluje, jak jsou orgány veřejné správy vyjma ústředních orgánů, právníckými a fyzickými osobami dodržována ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkající se ochrany přírody a krajiny. Zjišťuje a eviduje případy ohrožení a poškození přírody a krajiny, jejich příčiny a osoby odpovědné za jejich vznik nebo trvání. Je oprávněna vyžadovat prokazování původu a totožnosti, ukládat opatření, rozhodovat o možnosti a podmínkách uvedení do původního stavu, ukládat povinnost provést přiměřená náhradní opatření a odebírat nedovoleně držené jedince. Ukládá právníckým a fyzickým osobám pokuty za porušení povinností při ochraně přírody a krajiny podle tohoto zákona. Může zahájit řízení o uložení pokuty pouze tehdy, nezažádal-li je již obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad, Agentura nebo správa národního parku. Pokud řízení o pokutě zahájí obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad, Agentura nebo správa národního parku a inspekce ve stejný den, provede řízení o uložení pokuty obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad, Agentura nebo správa národního parku. O zahájení řízení o uložení pokuty se inspekce a obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad, Agentura nebo správa národního parku vzájemně informují. O odvolání proti rozhodnutí inspekce rozhoduje Ministerstvo životního prostředí.

Odpovědnost v ochraně přírody a krajiny

Odstranění následků neoprávněných zásahů

Kdo poškodí, zničí nebo nedovoleně změní části přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona, je povinen navrátit ji do původního stavu, pokud je to možné a účelné. O možnosti a podmínkách uvedení do původního stavu rozhoduje orgán ochrany přírody. Jestliže uvedení do původního stavu není možné a účelné, může orgán ochrany přírody uložit povinnému, aby provedl přiměřená náhradní opatření k nápravě. Jejich účelem je kompenzovat, byť jen zčásti, následky nedovoleného jednání. Uložením povinnosti uvedení do původního stavu či náhradního opatření není dotčena povinnost náhrady škody podle jiných předpisů ani možnost postihu za přestupek nebo protiprávní jednání či trestný čin.

Přestupky a správní delikty

Za spáchání **přestupku** může být **fyzickým osobám** uložena pokuta **do 10 000 Kč** (zraňuje, chová bez povolení zvláště chráněné živočichy nebo ptáky nebo jinak nedovoleně zasahuje do jejich přirozeného vývoje, vypouští zvláště chráněné živočichy narozené a odchované v zajetí do volné přírody bez souhlasu orgánu ochrany přírody, nevede řádně záznamy o chovu zvláště chráněných živočichů nebo ptáků, nesplní povinnost nezaměnitelného označení zvláště chráněného živočicha nebo ptáka); **do 20 000 Kč** (usmrcuje ptáky s výjimkou těch, kteří mohou být loveni, nebo zvláště chráněné živočichy zařazené do kategorie ohrožených přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich životního prostředí nebo chytá zvláště chráněné živočichy); **do 100 000 Kč** (usmrtí zvláště chráněného živočicha kriticky nebo silně ohroženého druhu nebo způsobí jeho úhyn zásahem do jeho životního prostředí, nepostupuje tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a živočichů podle § 5 odst. 3, nedovoleně obchoduje s jedinci druhů, jejichž obchod je omezen nebo zakázán, neprokáže předepsaným způsobem původ ptáka nebo původ zvláště chráněného živočicha).

Za přestupky v ochraně zvláště chráněných rostlin a živočichů, dřevin a památných stromů lze uložit pokutu až dvojnásobnou, pokud byly spáchány ve zvláště chráněných územích.

Za spáchání **správního deliktu** může být **právníckým osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikatelské činnosti** uložena pokuta do **1 000 000 Kč** (usmrcuje nebo chová ptáky s výjimkou těch, kteří mohou být loveni, nebo zvláště chráněné živočichy bez povolení, anebo jinak nedovoleně zasahuje do jejich přirozeného vývoje, vypouští zvláště chráněné živočichy narozené a odchované v zajetí do volné přírody bez souhlasu orgánu ochrany přírody); **do 2 000 000 Kč** (usmrcuje zvláště chráněné živočichy přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich prostředí, nedovoleně obchoduje s jedinci druhů, jejichž obchod je omezen nebo zakázán, neprokáže předepsaným způsobem původ ptáka nebo původ zvláště chráněného živočicha).

Při stanovení výše pokuty se přihlíží k závažnosti protiprávního jednání a k rozsahu hrozící nebo způsobené újmy ochraně přírody a krajiny.

Odebrání nedovoleně držených jedinců zvláště chráněných druhů

Orgán ochrany přírody může nedovoleně držené jedince zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů a ptáků odebrat. Odebrat může i jedince zvláště chráněných rostlin a živočichů nebo rostlin a živočichů chráněných podle mezinárodních úmluv, pokud držitel takového jedince neprokáže jeho původ nebo je-li obchod s nimi omezen nebo zakázán podle mezinárodních úmluv. V případě odebrání na základě zvláštního předpisu (zákon o obchodování s ohroženými druhy) se toto ustanovení nepoužije. Písemné rozhodnutí o odebrání musí orgán ochrany přírody vydat nejpozději do 15 dnů ode dne odebrání, jinak je odebrání neplatné. Vlastníkem odebrané věci se stává stát.

Zdroje:

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo životního prostředí ČR

www.mzp.cz

Agentura ochrany přírody a krajiny

<http://www.ochranaprirody.cz/>